

פרוטוקול משיבת המועצה המינהלית (4/2023)
שהתקיימה בתאריך 23.3.2023 באמצעות אמצעי תקשורת

נוכחים מקרב חברי המועצה:

יהושע שמר, יו"ר המועצה המינהלית
אנדרו אביר
סגי איתן
מוטי בסר
אמיר ירון, נגיד הבנק
נעים נג'אר
שרון רבין מרגליות

נוכחים מקרב עובדי הבנק:

נאוה אוסטרוב, עוזרת למזכירת הוועדה המוניתרית והמועצה המינהלית
יהונתן אתר, יועץ המנכ"לית
קרן גבאי, עוזרת היועצת המשפטית
שולמית גרי, מנכ"לית הבנק
שי רוזנשטוק, המבקר הפנימי
לירון רייזמן, עוזרת למזכירת הוועדה המוניתרית והמועצה המינהלית
אסתי שורץ, מזכירת הוועדה המוניתרית והמועצה המינהלית

נוכחים נוספים בנושא 1 בסדר היום:

גולן בניטה, מנהל חטיבת השווקים
פרנסואז בן צור, מנהלת אגף פיננסי, חטיבת השווקים
דינה גוטמן, קוסט פורר גבאי את קסירר, E&Y
דוד הופמן, מנהל ביקורת, קוסט פורר גבאי את קסירר, E&Y
אלי מאיר, אקטואר, קוסט פורר גבאי את קסירר, E&Y
יפה משה, אגף החשבות
דרור נגר הלוי, אגף החשבות
אלן פפרמן, אלן פפרמן – שירותים אקטוארים בע"מ
אסי קורן, שותף, קוסט פורר גבאי את קסירר, E&Y
דפנה קטן, אגף משאבי אנוש
אבי שמיר, לשכת המנכ"לית
מימי שפרמן, מנהלת היחידה לחשבונאות ודיווח, אגף החשבות

סדר היום:

1. אישור דוחות כספיים כולל הערכת אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי
2. אישור פרוטוקולים

נושא 1 בסדר היום: אישור דוחות כספיים כולל הערכת אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי

חבר מועצה המשמש כיו"ר הוועדה לבחינת דוחות כספיים דיווח על הדיווח שהתקיים בוועדה לבחינת הדוחות הכספיים. הוא אמר כי בדיון סקרה מנהלת היחידה לחשבונאות ודיווח באגף החשבות של הבנק את הדוחות הכספיים. הוא עדכן גם כי ניתנה סקירה בנושאי חישובי האקטואריה ואפקטיביות הבקרה הפנימית בבנק. הוא ביקש להזכיר כי החל מהדוחות הכספיים של הבנק לשנת 2021 מוצגים הדוחות בהתאם לתקינה הבין-לאומית, ה-IFRS¹.

מנכ"לית הבנק ציינה כי נעשו שינויים בצוות רואי החשבון של הבנק וכי התמנה אקטואר חדש לבנק. היא ביקשה להביע את הערכתה לצוות באגף החשבות על עבודתם המאומצת בהכנת הדוחות הכספיים וכן למנהל ISOX – בלשכתה.

מנהלת היחידה לחשבונאות ודיווח הציגה את הדוחות הכספיים ואמרה כי עד שנת 2021 ספגה המדינה כשאר העולם את התוצאות הנלוות של המשבר הבריאותי - ביניהן שיעורי ריבית נמוכים, בעיה בייצור בעולם וכו'. היא הוסיפה שהייתה בתקופת המשבר הבריאותי עלייה של חסכונות האזרחים. בשנת 2022 השתנתה הסביבה הכלכלית לחלוטין בעקבות מספר אירועים משמעותיים בעולם: היציאה מהמשבר הבריאותי ברוב מדינות העולם שהביאה לעלייה בביקושים; המלחמה באוקראינה שהביאה לעליית מחירי האנרגיה; והמשך מדיניות הסגרים בסין שגרמו לפגיעה בשרשרות האספקה. כל אלה גרמו לעליית אינפלציה בעולם.

מנהלת היחידה לחשבונאות ודיווח התייחסה להשפעת האירועים העולמיים על הדוחות הכספיים של בנק ישראל. היא ציינה את עליית האינפלציה, שגרמה לבנקים המרכזיים בעולם, כולל בנק ישראל, להעלות את שיעורי הריבית בצורה משמעותית. מנהלת היחידה ציינה כי עליית הריבית בעולם גרמה לעלייה בהכנסות ריבית מיתרות המט"ח. היא הוסיפה ואמרה כי בעקבות עליית הריבית השקלית עלו גם הוצאות הריבית על כלי הספיגה המוניטריים. עליית הריבית השפיעה על העלייה של התשואה לפדיון, מה שגרם להפסדי הון על החלק של אגרות החוב ביתרות המט"ח. היא ציינה כי בשנת 2022 ירדו המניות ברוב מדינות העולם וזאת במקביל לירידות באגרות החוב, בשל התפתחותם של התנאים הכלכליים המיוחדים שתוארו לעיל. בעקבות כך ספג בנק ישראל הפסדים גם על החלק של המניות. מנהלת היחידה אמרה שהתופעה המשמעותית ביותר בדוחות הכספיים לשנת 2022 היא השפעת שערי החליפין – פיחות חד של השקל מול המטבעות של יתרות מטבע החוץ, שהשיאו לבנק כתוצאה מכך רווחים שנבעו מהפרשי שער.

הנגיד ביקש לציין כי בעקבות הפיחות של השקל יתרות מטבע החוץ השיאו רווחים במונחי המטבע המקומי שקיזזו את האפקט, של השינויים הכלכליים במונחי מטבע חוץ.

חבר מועצה אמר כי הפרשי שער אינם תלויים בבנק ונראה אמנם כי הבנק הרוויח מכך בסופו של דבר, אבל בפועל ספג הבנק הפסד ניכר מניירות ערך. הוא שאל אם נעשתה לגבי תחום זה השוואה כלשהי לעומת בנקים מרכזיים אחרים בעולם. הוא ביקש גם לקבל הסבר מפורט בנושא ההפסדים מניירות הערך.

IFRS – International Financial Reporting Standards ¹

מנהלת האגף הפיננסי השיבה כי נעשתה השוואה מול מספר בנקים מרכזיים, ואכן גם בנקים אלה ספגו בשנת 2022 הפסדים. היא הוסיפה שהיתרות העולמיות ירדו בשנת 2022 בכטריליון דולר וכל הנכסים הפיננסיים, בהם מושקעות היתרות, פרט לאגרות חוב קצרות מאוד של ארצות הברית, הפסידו.

לשאלת חבר המועצה, הנגיד חידד, כי ההפסדים של בנק ישראל הם צנועים בהשוואה לבנקים מרכזיים אחרים בעולם.

מנהלת היחידה לחשבונאות ודיווח הציגה את שווי הנכסים בארץ וציינה כי הם נותרו קבועים. לגבי ההתחייבויות היא ציינה כי בארץ הן גדלו במעט ובחזו"ל הן קטנו במעט. היא הוסיפה כי קרנות השערוך הוצגו בעבר מחוץ להון וכי היום, לפי כללי ה-IFRS, נמצאות קרנות השערוך בתוך ההון. לפיכך, בעקבות הרווחים, הצטמצם מעט סך הגירעון בהון, לרבות קרנות השערוך, בסך של 16 מיליארד ש"ח. היא הציגה גם את העלייה של ההוצאות בגין הריבית השקלית ואת העלייה ברווח כתוצאה מהפרשי השער. בהתייחס ל"רווח כולל אחר" היא אמרה שעיקר הרווח נובע מחישובים אקטואריים שנוקפים לפי התקינה החשבונאית ישירות להון. היא ציינה כי הרווח הנקי יוצג בהתאם לחוק בנק ישראל והוא לא יכול רווחים שטרם מומשו. היא הוסיפה כי בנק ישראל אימץ את התקינה של האיחוד האירופי שמגדיר את הרווחים הלא ממומשים. היא התייחסה לשינויים ביתרות המט"ח ולהשפעתם של הפרשי השערים עליהן ואמרה שנוצרו רווחים גדולים במונחי שקל מהפרשי שער בסך של כ-60 מיליארד ש"ח, אבל במונחי דולר, בשל התחזקותו בעולם, נוצר הפסד מהפרשי שער בסך של 6 מיליארד דולר, שגורמים להקטנת היתרות במונחי דולר.

חבר מועצה שאל אם קיימת אסדרה שמחייבת את הבנק להחזיק כמות מסוימת של מזומנים למקרה של חירום.

מנהל חטיבת השווקים השיב בשלילה ואמר כי חטיבת השווקים מנהלת את הנזילות בהתאם לכללים שאומצו בחטיבה.

מנהלת האגף הפיננסי השיבה גם היא לשאלה של חבר המועצה וציינה שאופן ניהול הנזילות מופיע בקווים המנחים שנקבעו בכפוף לחוק.

מנהלת היחידה לחשבונאות ודיווח הציגה את הרווחים המאוחדים שנבעו מיתרות המט"ח שכוללים את הפרשי השער, את הריבית ואת הפסדי ההון, ואמרה כי הרווח מיתרות המט"ח הגיע לסך של 23 מיליארד ש"ח וכי התשואה במונחי שקל היא 3.4 אחוזים. היא הוסיפה כי בשנת 2022, הפרשי השער והריבית שעלו השיאו לבנק רווחים. מנהלת היחידה הציגה גם את ההתפלגות המטבעית שהשתנתה בשנת 2022, עקב פיזור מטבעי גדול יותר שנקבע בקווים המנחים של חטיבת השווקים. ניתן לשים לב כי חלקם של הדולר ושל האירו בהתפלגות המטבעית ירד ואילו חלקם של המטבעות האחרים בה עלה. הדולר והאירו הם המטבעות שהשפיעו על ההכנסות העיקריות מהפרשי השערים. מנהלת היחידה הציגה את העלייה בשאר כלי הספיגה המוניטרית ובבסיס הכסף. היא הציגה גם את העלייה של הוצאות הריבית בדוח רווח והפסד כתוצאה מהעלייה בריבית השקלית. באשר להון הבנק, היא ציינה כי עיקר הכסף בקרנות השערוך מגיע משערוך של הפרשי שער, אך גם ממניות, שאמנם ירדו השנה, אך הן מציגות עדיין רווח מצטבר בסך של 17 מיליארד ש"ח. מנהלת היחידה דיברה על התפתחות ההון השלילי של הבנק משנת 1999. בשנת 1998 העודפים התאפסו עקב העברת רווחים לממשלה. מנהלת היחידה ציינה כי בהתאם לכללי ה-IFRS נדרש להציג את ניהול הסיכונים של הבנק. הסיכונים מוצגים בטבלאות מפורטות לפי הסעיפים במאזן: החשיפה המטבעית; הסיכון של הריבית; ניתוח רגישות; דירוג איכות ההשקעה של החוב; החשיפה הגיאוגרפית וכו'.

היא ציינה שניהול הסיכונים מוצג לפי הדרישות של התקינה החשבונאית, מה שלא תמיד חופף את אופן ניהול הסיכונים בבנק והביאה לדוגמה את סיכון הנזילות שאותו מנהלת חטיבת השווקים בעיקר לפי יכולת המימוש בשווקים ולא כפי שנדרש בתקינה הבין-לאומית לפי מועדי פירעון. מנהלת היחידה המשיכה והציגה את החלק של הוצאות ההנהלה והכלליות. תשלום הגמלאות המוצג בהפרשה האקטוארית עלה עקב עליית הריבית השוטפת. לעליית הריבית יש שתי השפעות על האקטואריה: השפעה אחת ברווח והפסד – עליית הריבית גורמת לעלייה בהוצאות הריבית השוטפת הנכללת בהוצאות השכר, ולפיכך הוצאות השכר עלו. השפעה שניה על הקרן ההונית – עליית ריבית ההיוון גורמת לירידה ביתרת הקרן ההונית מאקטואריה, ולפיכך נרשמה בה ירידה השנה. היא הוסיפה כי הוצאות הפחת עלו השנה בעיקר בגלל בניית בניין 2 שהופחת השנה במלואו והוצאות הפחת הושפעו גם מפרויקט "קרקע מוצקה". בחלק של ההוצאות הכלליות יש עלייה קלה, עקב החזרה של נסיעות לחו"ל והשתתפות בכנסים לאחר תקופת המשבר הבריאותי.

חבר מועצה שאל מה זה הפחתות.

מנהלת היחידה לחשבונאות ופיתוח השיבה כי יש פחת והפחתות על הנכסים המוחשיים והלא מוחשיים של בנק ישראל.

חבר מועצה אחר ביקש לקבל הבהרה לגבי שכר וזכויות עובדים וגמלאות, בדוחות הכספיים, בבאור של הוצאות הנהלה וכלליות רשום 634 מיליון ש"ח ואילו בביצוע התקציב מופיע סך של 735 מיליון ש"ח.

מנהלת היחידה לחשבונאות ודיווח השיבה כי בוצעה התאמה מלאה בין ההוצאה בדוחות הכספיים והתקציב, וההפרש הוא עניין של הפרשות חשבונאיות שמוצגות בדוחות הכספיים וציינה שהפער נובע בעיקר מהאקטואריה.

עובד אגף החשבות פירט בנושא עדכון ההפרשות החשבונאיות.

חבר מועצה המשמש כיו"ר הוועדה לבחינות דוחות כספיים שאל אם הסכומים הללו, שנבעו מההפרשות, עברו לקרן שערך.

מנהלת היחידה לחשבונאות ודיווח השיבה כי סכומים אלה עברו לרווח והפסד ולא לקרן שערך. היא אמרה שיש שני חלקים בהפרשה האקטוארית שכלולים ברווח והפסד – עלות הריבית השנתית ועלות שירות שוטפת.

אקטואר הבנק אמר שהריבית השפיעה מאוד גם על ירידת ההתחייבויות בסוף התקופה. הוא הסביר כי הירידה בהתחייבויות נובעת מעליות בריבית להיוון.

חבר מועצה אמר כי בביאור של הנכסים נרשם שהסכם חכירת המגרש של מבנה הבנק בירושלים לא חודש וכי יש רצון לטפל בהקצאת הקרקע. הוא ציין כי נאמר למועצה על ידי הנהלת הבנק הקודמת כי הסכם החכירה פג וכי ההנהלה נמצאת בקשר עם מינהל מקרקעי ישראל על מנת לפתור את הסוגיה. לדעתו הבנק צריך לטפל בנושא בהקדם.

היועצת המשפטית אמרה כי הנושא מטופל ויש לבנק עורך דין מומחה בנושא שמלווה אותו מול מינהל מקרקעי ישראל. היא ציינה כי לבנק נודע על העניין בעקיפין דרך הליך משפטי שמתנהל על היטל השבחה שקשור לבניין 2 שבקרית הלאום. היא

הוסיפה כי יש ללשכה המשפטית חוות דעת בנושא ובמידה והמועצה תבקש, תציג אותה הלשכה המשפטית באחת משיבות המועצה הקרובות. היא אמרה שאין הבדל ממשי בין חכירה להקצאה.

חבר מועצה אחר ביקש לקיים דיון בנושא באחת מהשיבות הקרובות של המועצה.

חבר מועצה ביקש להציג את נושא אפקטיביות הבקרה.

עובד בלשכת המנכ"לית הציג את הנושא ואמר שהבנק עשה את כל הבדיקות הנדרשות של אפקטיביות הבקרה ומשרד רואי החשבון ביקר את כל התהליך. הוא אמר שבשנת 2020 נוספו בקרות ב-ISOX על השקעה באג"ח ממשלתי ישראלי עקב התוכניות המיוחדות שהפעיל הבנק בתקופת המשבר הבריאותי. בשנת 2022, עקב הפסקת הרכישות, אין הנושא כלול עוד ב-ISOX. בנוסף, הוא ציין כי לא נמצאו ליקויים משמעותיים שיש להציגם בפני המועצה בשלב זה. הוא הוסיף שבדומה לשנים קודמות הבנק השלים את "מפל החתימות".

חבר מועצה ביקש מרואה החשבון לסכם את הדיון.

השותף המוביל במשרד קוסט פורר גבאי את קסירר, E&Y הודה לצוות שעסק בהכנת הדוחות. הוא עדכן שבהתייחס לאפקטיביות הבקרה, אין ליקוי משמעותי בדוח וכי צוות אגף החשבות בשיתוף עם משרד רואי החשבון יעבדו יחד כדי למזער את הליקויים בדרגת חומרה פחותה שהתגלו בדוח.

הנגיד ביקש להודות למנהלת היחידה לחשבונאות ודיווח על העבודה המאומצת שבהכנת הדוחות הכספיים. הוא אמר כי בשנת 2022 ההפסדים על יתרות מטבע החוץ אינם גדולים בהשוואה לבנקים מרכזיים אחרים. הוא הוסיף ואמר כי התשובה התלת שנתית או החמש שנתית על יתרות מטבע החוץ היא חיובית. הנגיד התייחס גם לעבודת הצוות ואמר שבנק ישראל ממשיך ומיישם את הצגת הדוחות הכספיים לפי תקינת ה-IFRS.

חבר מועצה אחר העיר כי בדוח של רואה החשבון בנושא הבקרות ברמת הארגון, יש הערה על ליקוי שחוזר על עצמו מדי שנה בנושא של ציות לנהלים.

יו"ר המועצה הודה למנהלת היחידה לחשבונאות ודיווח, לאקטואר ולכל העוסקים במלאכה על המאמץ בהכנת הדוחות הכספיים ועל התוצר הסופי.

החלטות:

1. על פי סעיף 75 (ב) לחוק בנק ישראל, התש"ע-2010, החליטה המועצה המינהלית לאשר את הדוחות הכספיים של בנק ישראל לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022. הדוח יוגש לממשלה ולוועדת הכספים של הכנסת, ויפורסם לציבור באתר האינטרנט של הבנק.
2. המועצה מסמיכה את יו"ר המועצה המינהלית - פרופ' יהושע שמר, את נגיד הבנק - פרופ' אמיר ירון ואת מנכ"לית הבנק - גב' שולמית גרי לחתום על הדוחות הכספיים של בנק ישראל לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022.
3. המועצה מבקשת לקיים דיון בנושא חכירת המגרש של מבנה הבנק בירושלים.

בנק ישראל
מזכירות הוועדה המוניתרית והמועצה המינהלית

נושא 2 בסדר היום: אישור פרוטוקולים

החלטות:

המועצה מאשרת את הפרוטוקול מישיבתה שהתקיימה ב-8 בדצמבר 2022.